

Biografie Instituut

Jaarverslag Biografie Instituut 2017

Postadres

Biografie Instituut
Faculteit der Letteren
Postbus 716
9700 AS Groningen

Bezoekadres

Oude Boteringstraat 32
9712 GJ Groningen

Telefoon

050 363 5816/9069

www.biografieinstituut.nl
www.rug.nl/biografieinstituut

Biografie.Instituut@rug.nl

foto omslag: © M. Duerinckx

Jaarverslag 2017

rijksuniversiteit
groningen

Jaarverslag Biografie Instituut
Rijksuniversiteit Groningen
2017

GRONINGEN UNIVERSITY PRESS

Les Grandes Figures historiques dans les lettres et les arts
N°6 2017

ISSN 2261-0871

Great Biographers

Articles réunis
par
Joanny Moulin
et
Hans Renders

WASHINGTON IRVING.

Österreichische Nationalbibliothek
Österreichische Nationalbibliothek

Inhoudsopgave

Inleiding	6
Biografie Instituut	
1.1 Medewerkers	7
1.2 Promovendi	7
1.3 Financiën	8
1.4 Subsidies	9
1.5 Website en nieuwsbrief	9
1.6 Biography Society / Société de Biographie	10
1.7 Biography Studies	10
1.8 ABC in de biografie	10
Projecten	
2.1 Promotieprojecten	11
2.2 Afgeronde promotieprojecten	22
2.3 Digitaliseringsprojecten	29
2.4 Publicaties	31
Wetenschappelijke publicaties	31
Vakpublicaties	32
Lezingen en wetenschappelijke activiteiten	35
2.5 Redacteurschappen en adviescommissies	38
Onderwijs en samenwerkingsverbanden	
3.1 Onderwijs	39
3.2 Samenwerkingsverbanden	39
3.3 Biografisch Portaal	39

Inleiding

Per 1 september 2004 is aan de Rijksuniversiteit Groningen het Biografie Instituut gevestigd. Dit jaarverslag biedt een overzicht van de voornaamste activiteiten, ontwikkelingen en werkzaamheden van het Biografie Instituut in het kalenderjaar 2017.

Het Biografie Instituut is verbonden aan de Faculteit der Letteren. De vestiging van het instituut werd financieel mede mogelijk gemaakt door Stichting Democratie en Media (SDM). Het Biografie Instituut voert een strikt autonoom beleid.

De doelstellingen van het Biografie Instituut zijn:

- infrastructuur en inhoudelijke ondersteuning bieden aan academici die biografisch onderzoek doen,
- het stimuleren en ontwikkelen van theorievorming rond de biografie als wetenschappelijk genre.

In het kader van de theorievorming over de biografie wordt de uitgave nagestreefd van biografieën, congresbundels en wetenschappelijke artikelen. Hiertoe is sinds 1 maart 2007 een bijzondere leerstoel ingesteld, die op 1 maart 2012 is omgezet in een gewone leerstoel. Tevens is per die datum de leerstoelgroep Geschiedenis en Theorie van de Biografie in het leven geroepen (www.rug.nl/staff/departments/17946).

Behalve promovendi worden op het Biografie Instituut ook Masterstudenten begeleid, die binnen het onderzoeksdomein een afstudeerscriptie schrijven of een onderzoekscollege volgen. Vanuit het instituut wordt jaarlijks het Mastercollege ‘Biografische benadering van geschiedenis’ aangeboden. Dit onderzoekscollege staat ook open voor ‘contractstudenten’.

Binnen het thema journalistiek, uitgeverij en sociaaldemocratie doen medewerkers van het instituut de komende jaren onderzoek op diverse niveaus: naar bronnen, naar narratieve vormen en naar sociaal-culturele context. Daarnaast worden andere domeinen geëxploreerd, zoals kunst, ondernemerschap, onderwijs, politiek, religie en techniek.

1.1 Medewerkers

- Prof.dr. J.W. Renders, directeur, heeft de dagelijkse leiding van het instituut.
- I.L. Hengeveld, coördinator, is belast met de coördinatie van het instituut.
- Dr. B.B.J. de Haan, onderzoeker, per 16 april 2017 aangesteld om onderzoek te doen in het kader van het project *Oneigentijdse figuren*.
- J.S. Harmsma MA, promovendus (0,9 fte), was tot 31 maart 2017 aangesteld om de biografie van Jelle Zijlstra te schrijven.
- C.H. Hietland MA, promovendus (0,9 fte), per 1 april 2014 aangesteld om de biografie van André van der Louw te schrijven.
- D. Veltman MA, promovendus (1 fte), per 1 september 2016 aangesteld om de biografie van Felix De Boeck te schrijven.

1.2 Promovendi

Het Biografie Instituut begeleidde in het jaar 2017 naast twee senioronderzoekers in totaal twaalf promovendi. Drie van deze promovendi zijn medewerkers van het instituut, een NWO-promovendus en negen zijn buitenpromovendi.

- Jonne Harmsma schrijft de biografie van Jelle Zijlstra; begeleidingscommissie: prof.dr. J.W. Renders en prof.dr. J.M. Berk.
- Chris Hietland schrijft de biografie van André van der Louw; begeleidingscommissie: prof.dr. J.W. Renders, prof.dr. G. Voerman en prof.dr. P. van de Laar.
- David Veltman schrijft de biografie van Felix De Boeck; begeleidingscommissie: prof.dr. J.W. Renders, prof.dr. J. Tollebeek, drs. S.A.J. van Faassen en S. Servellón MA.

Buitenpromovendi

- Richard Hoving schrijft de biografie van Joseph Kotälla; begeleidingscommissie: prof.dr. J.W. Renders, dr. H. Piersma en em. prof.dr. J.C.H. Blom.
- Roelie Zwikker schrijft de biografie van Vincent Willem van Gogh; begeleidingscommissie: prof.dr. J.W. Renders.
- Gerben Wynia schrijft de biografie van C.O. Jellema; begeleidingscommissie: prof.dr. G.J. Dorleijn en prof.dr. J.W. Renders.
- Co Strootman schrijft de biografie van P.J. Bouman; begeleidingscommissie: prof.dr. K. van Berkel en prof.dr. J.W. Renders.
- Chris Gevers schrijft de biografie van Petrus Tammens; begeleidingscommissie: prof.dr. J.W. Renders en prof.dr. D.F.J. Bosscher.
- Coen Brummer schrijft de biografie van Samuel van Houten; begeleidingscommissie: prof.dr. J.W. Renders en prof.dr. G. Voerman.
- Jacqueline van Paaschen schrijft de biografie van Marie Tak van Poortvliet; begeleidingscommissie: prof.dr. J.W. Renders.
- Nick Weber schrijft de biografie van Piet Mondriaan; begeleidingscommissie: prof.dr. J.W. Renders en prof.dr. E. Chaney (Southampton Solent University).

1.3 Financiën

Het Biografie Instituut wordt bij besluit van het faculteitsbestuur binnen de RUG financieel projectmatig behandeld. Dat wil zeggen: externe financiële middelen worden geworven ten behoeve van de bekostiging van congressen, symposia en congresbundels. Het bestaan van het instituut zelf werd, behalve door het Instituut voor Cultuurwetenschappelijk Onderzoek Groningen mede ondersteund door Stichting Democratie en Media.

Andere projecten werden financieel gesteund door de volgende subsidiegevers.

1.4 Subsidies

De Nederlandsche Bank (biografie Zijlstra)

Dr. Abraham Kuypervonds (biografie Zijlstra)

Gemeente Rotterdam (biografie Van der Louw)

NOS (biografie Van der Louw)

NPO (biografie Van der Louw)

VARA (biografie Van der Louw)

Onderzoekschool RUG (biografie Zijlstra, Van der Louw en De Boeck)

SDM (Biografie Instituut en biografie Van der Louw)

SNS Reaal (biografie Van der Louw)

Stichting Felix De Boeck (biografie Felix De Boeck)

NWO (biografie Jellema)

1.5 Website en Nieuwsbrief

Het Biografie Instituut heeft een tweetalige website (Nederlands en Engels): www.rug.nl/BiografieInstituut, ook bereikbaar via www.BiografieInstituut.nl. Op deze site is informatie te vinden over de doelstellingen en het onderzoeksterrein van het instituut, alsmede informatie over lopende projecten en congressen. De site bevat een nieuwsrubriek die doorlopend wordt geactualiseerd.

Op de site staan bovendien door het instituut geëntameerde digitale bestanden. Ook wordt het Nationaal Pseudoniemen Archief (NPA) op de site bijgehouden. Voorts is er een uitgebreide lijst met aan biografie gerelateerde links gemaakt, en kan men via de site contact opnemen met het instituut en zijn medewerkers.

De website van het Biografie Instituut werd al direct vanaf oprichting het meest bezocht van alle onderzoeksites van de Faculteit der Letteren. De website is dit jaar ruim 31.000 keer bezocht.

Geïnteresseerden kunnen zich aanmelden om op de hoogte gehouden te worden van activiteiten van het instituut door middel van een nieuwsbrief die per email wordt verspreid. Momenteel wordt de nieuwsbrief aan ruim 800 personen verstuurd. Dit kalenderjaar werden vijf digitale nieuwsbrieven verstuurd.

1.6 The Biography Society

Op zaterdag 7 november 2015 is aan de Aix-Marseille Université The Biography Society/Société de Biographie opgericht. Het doel van de The Biography Society is het

stimuleren van internationaal wetenschappelijk onderzoek op het terrein van de biografie. Voorzitter van de Society is prof. Joanny Moulin (Aix-Marseille Université). Vice-president is prof. Hans Renders

(Biografie Instituut). Nigel Hamilton (University of Massachusetts Boston/Biografie Instituut) is benoemd als honorair voorzitter. De andere leden van het bestuur zijn prof. Patrick Di Mascio (Aix-Marseille Université), prof. Yannick Gouchan (idem), Maryam Thirriard MA (idem), Alexandre Tremblay, PhD (idem) en Jean-Charles Perquin, PhD (Université Lumière-Lyon 2).

1.7 Biography Studies (Brill)

Arthur Eaton, MA zal zijn proefschrift publiceren in de reeks Biography Studies, die uitgegeven wordt door Brill. Het proefschrift, dat Eaton schrijft aan de University College London, zal gaan over de rol van psychoanalyse in de biografische geschiedschrijving.

1.8 ABC in de Biografie

Hans Renders en Nigel Hamilton schrijven een boek onder de titel *Leven, liefde en dood. Het ABC in de Moderne Biografie*. Dit boek wordt in 2018 zowel in een Engelstalige als een Nederlandstalige editie uitgegeven bij Amsterdam University Press.

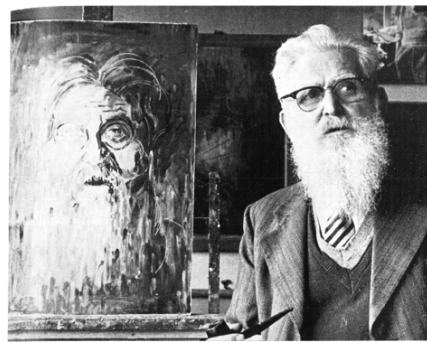
Projecten

2.1 Biografieprojecten

Een van de voornaamste doelstellingen, het begeleiden van biografen, kreeg in 2017 zijn beslag door de begeleiding van onder anderen Coen Brummer (Samuel van Houten), Jonne Harmsma (Jelle Zijlstra), Chris Gevers (Petrus Tammens), Chris Hietland (André van der Louw), Richard Hoving (Joseph Kotälla), Co Strootman (P.J. Bouman), David Veltman (Felix De Boeck) en Gerben Wynia (C.O. Jellema).

Felix De Boeck

De kunstenaar Felix De Boeck (1898-1995) woonde en werkte gedurende zijn hele leven op zijn boerderij in Drogenbos, nabij Brussel. Hij wilde graag gezien worden als de schilder die boert om in zijn levensonderhoud te voorzien – en niet als de romantische schilderende boer. Om die reden kon hij alleen op zondag aan zijn schilderijen werken.

In egodocumenten, tijdschriftbijdragen en vraaggesprekken schildert hij zich af als de eenling, die zich niet rekende tot een bepaalde groep of kunststroming, en die zijn werk het liefst tentoongesteld wilde zien in solo-exposities.

De Boecks werk ontwikkelde zich gedurende zijn hele leven in de richting van een grotere abstractie. In het begin van zijn artistieke carrière was hij nog vooral beïnvloed door stromingen als het fauvisme, kubisme en futurisme. Maar in dit vroege werk is ook een religieuze inslag en belangstelling voor de natuur terug te vinden. Hij koos dus niet alleen voor een fysieke afstand van de grote kunstcentra van zijn tijd, zoals Parijs of Antwerpen. Ook inhoudelijk probeerde hij een nieuwe invulling te geven aan het modernistische kunstklimaat van zijn tijd, dat het ‘natuurlijke’ in de kunst of de religieuze beleving steeds meer begon af te wijzen.

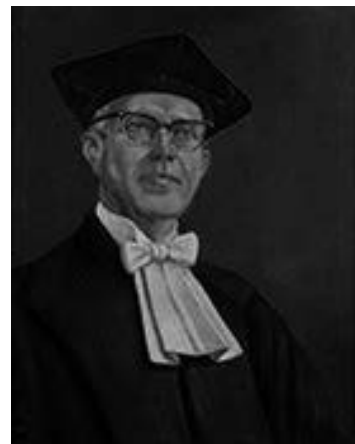
In de biografie zal het spanningsveld aan bod komen die De Boecks keuze voor het boerenleven teweeg bracht in het cultureel-maatschappelijk debat van zijn tijd. Hoe mengde hij zich in discussies over het

modernistische kunstenaarschap? Hoe waren de verschrikkingen van de Eerste en Tweede Wereldoorlog van invloed op zijn ideeën over het kunstenaarschap? Welke positie nam De Boeck in in de groep rond de kunsttijdschriften *7 Arts* en *Het Overzicht*? En hoe verging het hem tijdens zijn zelfverkozen retraite na de dood van zijn ouders, broer en kinderen? Hoe heeft dit kluzenaarschap bijgedragen aan de mythevorming rond de persoon van De Boeck?

Het onderzoek is van belang voor de kennis van de geschiedenis van de modernistische kunst in België. Ontwikkelde deze zich vooral vanuit de grote steden, waar vele avant-garde groeperingen voor vernieuwing in de kunst zorgden, of valt er zoiets als een ‘arcadisch modernisme’ in de Belgische 20^e eeuwse kunst aan te wijzen?

P.J. Bouman

Pieter Jan Bouman (1902-1977) nam op dertigjarige leeftijd een taak op zich: ‘het geestelijk leiding geven in een ontwrichte tijd’. Daartoe schreef hij boeken waarmee hij in de jaren vijftig de bekendste en meest gelezen historicus werd. In Boumans boeken staat de mens met zijn persoonlijke lotgevallen en beleving van de geschiedenis centraal. Zijn *Revolutie der eenzamen* (1953) werd een bestseller met vierendertig drukken en werd in acht talen vertaald. Bouman, vanaf 1946

hoogleraar sociologie in Groningen, was een veel gevraagd spreker en had een uitgebreid netwerk: journalisten, universitaire collega's in binnen- en buitenland, ondernemers, ministers en leden van het Koninklijk Huis.

Historici waren niet blij met het werk van Bouman. Zijn zogeheten ‘vrije boeken’ werden stevig bekritiseerd en verguisd. De publicaties zouden onwetenschappelijk broddelwerk zijn. Bouman vond daarentegen dat zijn ‘vrije’ boeken niet als wetenschappelijk mochten worden beoordeeld maar daarom nog wel voldeden aan de hoogste eisen.

Binnen de sociologie kwam Bouman met zijn cultuursociologische opvattingen eveneens in een lastige positie terecht. Toen hij in Groningen

begon bracht hij voor sociologie zijn eigen handboek mee. Vele generaties sociologiestudenten zijn daarmee opgeleid. Maar toen vanaf het begin van de jaren vijftig de zogeheten ‘moderne’ sociologie ging domineren werden opvattingen, zoals Boumans klassieke cultuursociologische concept, als irrelevant gezien.

Bouman koesterde een wantrouwen tegen de wetenschap en wilde de titel professor liever niet gebruiken. Bij zijn afscheid in 1968 weigerde hij om in toga geportretteerd te worden. Twintig jaar later herstelde de universiteit deze omissie. Het symboliseert de strijd die Bouman vrijwel zijn gehele leven voerde met de wetenschap. In het domein van de wetenschap wilde hij zich niet thuis voelen, het was voor hem de perfecte plek om niet op zijn plaats te zijn. Nog niet eerder is Boumans strijd met de wetenschap en de oorzaak van zijn populariteit in een volledig biografische benadering onderzocht. De biografie laat een vrijwel onbekende Bouman zien: het obsessionele werken aan zijn levensproject en zijn drijfveren daartoe, zijn strijd tegen de wetenschap die hij tegelijkertijd diende. De biografie toont Bouman als de zelfbenoemde cultuurdrager die soms een verkeerde afslag nam, maar vooral succes en faam verwierf.

Vincent Willem van Gogh

Binnen het Van Gogh Museum wordt in eerste instantie uitgebreid onderzoek gedaan naar de kunstenaar Vincent van Gogh en zijn tijdgenoten. Meer specifieke aandacht voor diens in 1978 overleden neef, de oprichter van het Van Gogh Museum, bleef tot nu toe op de achtergrond. De geplande biografie zal inzicht geven in het leven en de loopbaan van deze man, die vastbesloten was de collectie van Vincent en Theo van Gogh in stand te houden en toegankelijk te maken voor het publiek.

Vincent Willem van Gogh werd op 31 januari 1890 in Parijs geboren als zoon van Theo van Gogh (1857-1891) en Jo Bongers (1862-1925). Zij vernoemden hun enig kind naar Theo's broer, de kunstenaar Vincent van Gogh (1853-1890). Na het vroegtijdig overlijden van Theo in 1891 ging de

collectie tekeningen, schilderijen en brieven van Van Gogh, alsmede de werken van tijdgenoten die Vincent en Theo hadden verzameld, over in handen van Jo. Toen zij in 1925 overleed, erfde haar zoon de collectie.

Van Gogh was een veelzijdig en ondernemend persoon. In de periode 1907-1914 studeerde hij werktuigkunde aan de Universiteit van Delft. Nadat hij in januari 1915 trouwde met Josina Wibaut, woonde en werkte hij als ingenieur in Frankrijk, de Verenigde Staten en Japan. Begin 1920 keerde het echtpaar terug naar Nederland. Samen met oud-studiegenoot Ernst Hijmans begon Van Gogh in Amsterdam een organisatie-advies bureau, een van de eerste in Nederland.

Na 1945 richtte Van Gogh zijn aandacht steeds meer op het bestuderen en bekend maken van zijn beroemde oom. Hij vond het belangrijk dat de verzameling ook na zijn overlijden bijeen zou blijven en daarom bracht hij die op initiatief van de staat in 1962 onder in de speciaal daarvoor opgerichte Vincent van Gogh Stichting. Op 3 juni 1973 opende het Rijksmuseum Vincent van Gogh de deuren voor het publiek. Tot kort voor zijn overlijden op 28 januari 1978 was Van Gogh vrijwel dagelijks in het museum te vinden en zette hij zich in voor alles wat met Vincent, Theo en het museum te maken had.

C.O. Jellema

C.O. Jellema (1936-2003) studeerde theologie en Duits, en doceerde Duitse literatuur aan de Rijksuniversiteit Groningen. Hij was een gerespecteerd dichter: zijn werk is vertaald in het Engels, Duits en Frans. Hij nam deel aan Poetry International, zat in literaire jury's en besturen, en recenseerde jarenlang literatuur voor verschillende dagbladen. Daarnaast was hij actief als essayist en vertaler. Bij dit onderzoek staan twee invalshoeken centraal: het spanningsveld rond de autonomie van de literatuur en de rol van de homoseksualiteit in de constructie van Jellema's persoonlijke en poëtische identiteit.

Op het punt van de autonomie zal een aantal samenhangende vragen het onderzoek sturen. Bijvoorbeeld: hoe verliep het moeizaam verkrijgen van literaire erkenning? Jellema's werk en poëtische opvattingen sloten niet of slechts ten dele aan bij werk en opvattingen van dan beeldbepalende dichters en leidende critici. Daarom is het interessant om na te gaan welke ontwikkeling zijn literaire werk en literatuuropvatting hebben doorgemaakt. Hierbij is aandacht voor het werk van door hem vertaalde Duitse mystici van belang. Vanaf zijn debuut in 1961 is in zijn werk namelijk een religieuze thematiek aanwezig. Wat betekende die aandacht voor deze thematiek in een tijd waarin het ongebruikelijk was religieus-metafysische kwesties aan de orde te stellen?

Homoseksualiteit maakte in de tweede helft van de twintigste eeuw een belangrijke ontwikkeling door van taboe naar maatschappelijke acceptatie. Vragen hierbij zijn: hoe verliep Jellema's aanvaarding van zijn homoseksualiteit? Welke betekenis had de ontmoeting op zesjarige leeftijd met een Duitse soldaat – een vroege inwijding in de homo-erotiek – voor zijn leven en werk? In hoeverre is de erotiek in zijn poëzie homo-erotisch? Hoe verhoudt zich een en ander tot de kenmerken van leven en werk van andere auteurs uit dezelfde periode, waarin homoseksualiteit en homo-emancipatie volop in de belangstelling stonden?

Schrijven was voor Jellema een zoeken naar een identiteit, een bevestiging van eigenwaarde. Tot de factoren die hierbij bepalend zijn geweest behoren onder meer de anderhalf jaar dat hij als jonge jongen moest kuren in verband met tuberculose, de worsteling met zijn homoseksualiteit, de standbewuste opvoeding en zijn afgebroken theologiestudie. De gekozen methodiek maakt het mogelijk deze en andere factoren nader te onderzoeken en boven het particuliere uit te tillen, zodat uitspraken gedaan kunnen worden over het literaire en cultuur-maatschappelijke klimaat waarin Jellema werkte.

Joseph Kotälla

Een 'mensch-duivel', noemde de voormalige verzetskrant *Het Parool* hem kort na de oorlog. De krant deed in november 1945 verslag van het opgraven van de slachtoffers van Joseph Kotälla in de omgeving van het Duitse concentratie-kamp Amersfoort. De kleine SS'er gedroeg zich in de

oorlogsjaren als plaatsvervangend kampcommandant uiterst wreed en gaf leiding aan meerdere vuurpelotons. De krant stelde dat Kotälla ‘zijn hoogste genot vond in het aanschouwen van in pijn gekromde lichamen en de doodangst in de ogen van de stervenden’.

Dit onderzoek brengt gedetailleerd Kotälla’s problematische jeugd in kaart in het door etnische conflicten gedomineerde Opper-Silezië. Zijn carrière in het Duitse leger die volgde na de Duitse inval in Polen, wordt nauwgezet beschreven.

Na een korte periode aan het Oostfront werd hij overgeplaatst naar Nederland. Zijn werk in Kamp Amersfoort vormt een belangrijk bestanddeel van dit onderzoek. Nagegaan wordt in hoeverre Kotälla met zijn wrede optreden in het concentratiekamp een uitzondering was, in vergelijking met andere kampbewakers. Door onderzoek te doen naar deze plaatsvervangend commandant wordt een niet eerder gehanteerd deelnemersperspectief geboden op het beruchte kamp in Amersfoort, namelijk dat van de ‘daders’. Op basis van niet eerder geraadpleegde bronnen en getuigenissen wordt ook duidelijk welk beeld Kotälla van zichzelf had.

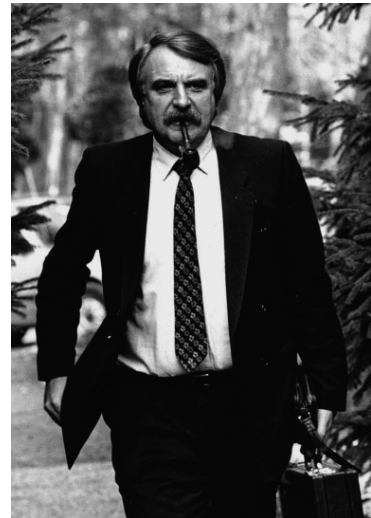
De naoorlogse berechting van Joseph Kotälla en de slepende discussie over zijn mogelijk vervroegde vrijlating (Drie van Breda) zijn tot op heden onderzocht vanuit de politieke en maatschappelijke discussie over hoe om te gaan met oorlogsmisdadigers. Dit onderzoek daarentegen richt zich in de eerste plaats op de achtergronden, motieven en interpretaties van Kotälla.

André van der Louw

André van der Louw (1933-2005) had een veelzijdige carrière. Hij was actief als journalist, PvdA-politicus en bestuurder. Als journalist werkte hij bij onder meer voor de VARA en voor *Hitweek*. Eind jaren zestig verwierf Van der Louw landelijke bekendheid als leidend figuur van Nieuw Links, een beweging die streefde naar verandering binnen de PvdA. In 1967 werd hij in het bestuur van de PvdA gekozen, vier jaar later was hij partijvoorzitter. In deze jaren ontwikkelde hij zich van een rebels partijlid

tot een professioneel politicus. In 1974 werd Van der Louw beëdigd als burgemeester van Rotterdam. Daar leek hij in zijn element. Toch nam hij in 1981 als minister van CRM plaats in het tweede kabinet-Van Agt. Na de snelle val van dit weinig succesvolle kabinet leek het er even op dat hij Den Uyl zou opvolgen als leider van de PvdA. In plaats daarvan verdween hij uit de Haagse politiek. Hij werd voorzitter van de KNVB (1986-1989) en de NOS (1994-1997). Begin jaren negentig streed Van der Louw, twintig jaar na het einde van Nieuw Links, nogmaals voor een andere koers van de PvdA. Ditmaal met weinig resultaat.

Dit biografisch onderzoek beoogt de persoonlijke achtergrond en de publieke werkzaamheden van Van der Louw met elkaar te verbinden en in een historisch perspectief te plaatsen. Dit zal naar verwachting licht werpen op de samenhang tussen de veelzijdige activiteiten van Van der Louw en inzicht geven in de ontwikkeling van zijn politieke opvattingen. Vier thema's staan in het onderzoek centraal: zijn journalistieke en culturele activiteiten, zijn rol binnen de PvdA, zijn politieke stijl en zijn (zelf)representatie. De biografie draagt onder meer bij aan de geschiedschrijving over de PvdA en de naoorlogse sociaal-democratie in Nederland en aan het onderzoek naar politieke cultuur in het algemeen.

Piet Mondrian's early years (1872-1919)

Mondrian grew up in a religious family in Amersfoort and Winterswijk; his arch-Calvinist father, a schoolmaster, espoused views that eventually became seminal to America's Religious Right. He moved to Amsterdam to study at the Rijksacademie and, although purportedly a traditional academic painter, showed his independence and intensity from the start. He soon became a pioneering modernist, breaking the boundaries of color and composition. In 1912, he moved to Paris, where he painted his own version of Cubism. During the First World War, back in the Netherlands, he began to paint more abstractly, became friendly with the artists who developed De

Stijl, and became a serious ballroom dancer. In 1919, Mondrian returned to Paris, never again to go back to the Netherlands.

Who was this unique individual who seemed to live only to paint and write in order to promulgate pure abstraction as the salvation for humankind? What was the impact of his childhood as the eldest son of Johanna Christina de Kok, from a mercantile family, and Pieter Cornelis Mondriaan Sr.? Mondriaan, Sr. was a dour theologian, unwavering in his conservatism and believed that church and state should be one, but Weber believes that his reputation as an irascible tyrant in all the literature to date leaves out the extent of the support he offered his namesake. Weber also considers the impact of Mondrian's Uncle Frits, a successful painter in the style of the widely accepted Hague School who forced his nephew to drop the second 'a' of their shared last name so that the public who lined up to buy Frits's work would not confuse him with the younger Mondriaan who painted wild yellow skies and pink windmills.

This detailed overview of the years from Mondrian's birth until the artist's return to Paris after the first world war will explore the human relationships, including a broken engagement to marry, and shed new light on his everyday life. It also pays a new level of attention to Mondrian's writing, most especially a play he wrote for three characters, to increase our understanding of the rare homogeneity and cohesiveness of the artist's deliberate solitude, his artwork, and the personal philosophy he developed and then applied to an exceptional extent to every aspect of his existence. Many books about Piet Mondrian have been published since the artist's death in 1944. Yet there is still a lacuna. Weber's dissertation, thoroughly researched through letters, interviews, and the archives about Mondrian in various countries, deliberately avoids a single doctrine or opinion but, rather, provides copious new insights at the same time that it acknowledges the mysteries Mondrian carefully guarded.

Petrus Tammens

Petrus Tammens was ‘verreweg de minst geliefde burgemeester van Groningen’, schreef stadshistoricus Beno Hofman in zijn boekje over de mannen die de ambtsketen van de stad droegen. Waarschijnlijk was Tammens ook degene die het ambt, dat hij bekleedde van 1943 tot 1945, het minst had geambieerd. Nadat de bezetter de vooroorlogse burgervader P.W.J.H. Cort van der Linden uit zijn functie onthief, zocht de collaborerende Nationaal-Socialistische Beweging (NSB) lange tijd naar een geschikte opvolger. Meerdere kandidaten vielen af, de meesten omdat zij een andere post aanvaardden. De keuze viel uiteindelijk op de landbouwer Tammens uit Ruigezand. Tot dan toe vervulde hij diverse bestuursfuncties in agrarische organisaties en assisteerde hij als bestuursraad de commissaris der provincie, zijn partijgenoot C.F. Staargaard. Tammens de functie in eerste instantie weigerde. De spoeling aan geschikte kandidaten was voor de NSB echter dun, waarna Tammens toegaf aan de druk die Anton Mussert persoonlijk op hem uitoefende. Begin 1943 vond met veel nationaal-socialistisch machtsvertoon de inhuldiging plaats.

Peter Romijn maakte in *Burgemeesters in oorlogstijd* een onderscheid tussen twee soorten NSB -burgemeesters. De ene groep wilde vooral bewijzen dat ook nationaal-socialisten goede burgervaders konden zijn. Sommigen van hen wisten in hun gemeente een zekere populariteit te verkrijgen. De andere groep bestond uit overtuigde nationaal-socialisten die het publieke ambt aangrepen om een politiek doel te bereiken. Tot deze groep behoorden veelal de haviken. Deze biografie zal aantonen dat Tammens behoorde tot de tweede categorie. Tammens is bovendien een figuur zoals die nog niet eerder in een Nederlandse biografie is bestudeerd: een combinatie van bestuurder, boer en NSB-politicus.

Jelle Zijlstra

Jelle Zijlstra (1918-2001) was tijdens zijn carrière minister van Economische Zaken en Financiën, senator, premier en werd uiteindelijk president van De Nederlandsche Bank. Ondanks het feit dat Zijlstra tussen 1952 en 1967 ruim vijftien jaar actief was in het politieke

speelveld, zag de Friese econoom zichzelf nooit als politicus. Voor Zijlstra was de wetenschappelijke wereld van de Vrije Universiteit het ‘verloren paradijs’ en pas als president van De Nederlandsche Bank was Zijlstra naar eigen zeggen op zijn plek. In zijn autobiografie gaf Zijlstra aan dat de verklaring hiervoor was dat hij *homo economicus* was en geen *homo politicus*.

Toch bleek het afscheid nemen van de politiek makkelijker gezegd dan gedaan, want verschillende pogingen van Zijlstra om afstand te nemen van het Haagse mislukten of waren van korte duur. Schijnbaar tegen wil en dank bleef Zijlstra minister en lijsttrekker en werd hij uiteindelijk zelfs premier.

Zijlstra distantieerde zich als econoom van de Haagse politiek en prefereerde met een zakelijke stijl consensus en de lange termijn boven ‘vrome riedels’ en idealisme. Zowel landelijk als binnen de partijpolitiek stond Zijlstra voor een pragmatische koers, wat hem populariteit maar ook verzet opleverde. Zijlstra nam een prominente plaats in binnen de zich moderniserende ARP en in een veranderend politiek landschap, waar wederopbouw en regeren op brede basis langzaam van het toneel verdwenen.

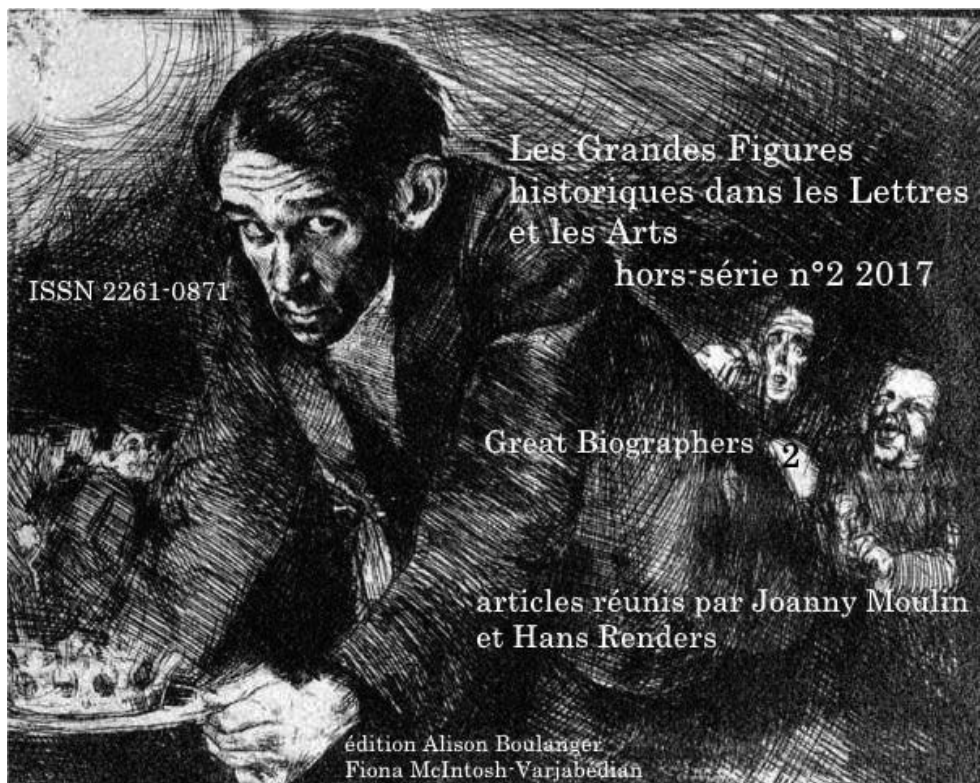
Dit onderzoek richt zich op het leven en werk van Jelle Zijlstra, waarbij de nadruk zal liggen op de vragen: Welke invloed hadden crisis en oorlogsjaren op de ontwikkeling van Zijlstra als persoon, politicus en econoom? En wat was de rol van Zijlstra binnen de antirevolutionaire en Haagse politiek? Het onderzoek draagt bij aan de politieke geschiedschrijving van het naoorlogse Nederland tussen wederopbouw, maakbaarheid en begrotingspolitiek.

2.1.1. Oneigentijdse individuen

Met het project Oneigentijdse individuen is een nieuwe onderzoekslijn van start gegaan aan het Biografie Instituut. In het project, dat wordt begeleid door dr. Binne de Haan, zal worden onderzocht hoe biografieën inzicht kunnen bieden in sociaal-politieke transitieën en actuele maatschappelijke vraagstukken.

Biografisch onderzoek naar oneigentijdse individuen oftewel ‘maatschappelijke pioniers’ staat centraal. Het gaat dan om individuen die door hun denken en handelen bestaande maatschappelijke verhoudingen en structuren bekritiseerden of een nieuwe vorm gaven, of tijdens ingrijpende maatschappelijke gebeurtenissen in staat waren een eigen ‘kritisch’ pad te volgen. De Stichting Democratie en Media fungeert als maatschappelijk en financieel partner van het project. Vanuit het Biografie Instituut is dr. Binne de Haan aangesteld als eerste uitvoerend onderzoeker van het project.

2.2 Afgeronde projecten

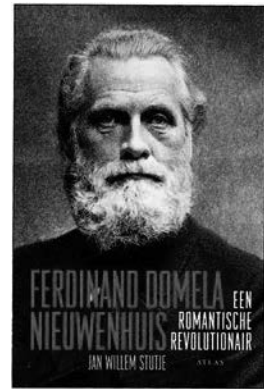

J.C. Bloem

Bart Slijper publiceerde de biografie van Bloem onder de titel *Van alle dingen los. Het leven van J.C. Bloem*, verschenen in mei 2007 bij Uitgeverij De Arbeiderspers. De herdruk verscheen in hetzelfde jaar. Bart Slijper promoveerde op 10 mei 2007.

Ferdinand Domela Nieuwenhuis

Het project over Ferdinand Domela Nieuwenhuis (1846-1919) werd mogelijk gemaakt door een zogenaamde Vidisubsidie van de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO). In mei 2012 is *Ferdinand Domela Nieuwenhuis. Een romantische revolutionair* verschenen bij Uitgeverij Atlas. In 2012 werd deze biografie genomineerd voor de Libris Geschiedenis Prijs en in 2013 voor de Gouden Boekenuil.

Henk Feldmeijer

Johannes Hendrik (Henk) Feldmeijer (1910-1945) was 'Voorman' van de Nederlandse SS. Daarmee was hij Heinrich Himmlers belangrijkste troefkaart in bezet Nederland. Feldmeijer radicaliseerde in hoog tempo. In 1939 richtte hij een nieuwe partijmilitie op naar het voorbeeld van de SS: de Mussert-Garde. Na de bezetting van Nederland in 1940 werd Feldmeijer belast met de opbouw van de Nederlandse SS.

Bas Kromhout promoveerde op dit onderzoek op 6 juni 2012. De handelseditie en inmiddels ook de tweede druk zijn verschenen onder de titel *De Voorman. Henk Feldmeijer en de Nederlandse SS* bij Uitgeverij Contact.

Gerrit Jan van Heuven Goedhart

Na een studie rechten in Leiden werd Van Heuven Goedhart redacteur en vanaf 1930 hoofdredacteur van *De Telegraaf*. In 1933 werd hij hoofdredacteur van het *Utrechtsch Nieuwsblad*. Hij raakte betrokken bij het verzet en vanuit die positie kwam hij in contact met de illegale krant *Het Parool*. Van Heuven Goedhart leidde *Het Parool* vanaf 1942 tot hij medio 1944 naar Londen vluchtte, alwaar hij benoemd werd tot minister van Justitie in het kabinet Gerbrandy.

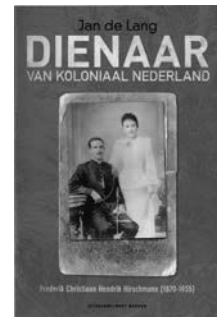
Na de bevrijding werd hij hoofdredacteur van *Het Parool*, op 1 januari 1951 Hoge Commissaris voor de Vluchtelingen van de UNHCR. Jeroen Corduwener promoveerde op dit onderzoek op 28 februari 2011. Op dezelfde dag verscheen de handelseditie onder de titel *Riemen om de kim!*

Frederik Christiaan Hendrik Hirschmann

Hirschmann was exemplarisch officier van het KNIL in een drietal decennia rond 1900.

Jan de Lang promoveerde op dit onderzoek op 14 oktober 2010. De handelseditie is verschenen onder de titel *Dienaar van koloniaal Nederland. Biografie van Frederik Christiaan Hendrik Hirschmann (1870-1935)* bij uitgeverij Bert Bakker in april 2011.

Loe de Jong

Elke publieke discussie over de Tweede Wereldoorlog sinds 1945 was op de een of andere manier verbonden met Loe de Jong. Toen het laatste, dertiende deel van de serie (1988) verscheen, had De Jong vrijwel een halve eeuw lang in het brandpunt gestaan van de collectieve verwerking van het oorlogsverleden. Als geschiedschrijver, publieke persoon bekend van krant, radio, film en tv en als directeur van het Rijksinstituut voor Oorlogsdocumentatie (RIOD) wist hij een stempel te drukken op de collectieve beeldvorming over de Tweede Wereldoorlog.

Deze studie, waarop Smits op 24 april 2014 promoveerde, is van betekenis voor de geschiedenis van de opinievorming en de maatschappelijke werking van de journalistiek in de tweede helft van de twintigste eeuw in Nederland. Deze bij Boom uitgegeven biografie is genomineerd voor de Boerhaave Biografie Prijs 2015 van de Koninklijke Hollandse Maatschappij der Wetenschappen.

Helene Kröller-Müller

Tussen 1907 en 1938 stelde Helene Kröller-Müller een verzameling moderne beeldende kunst samen die op dat moment in West-Europa haar weerga nauwelijks kende. In eerste instantie verzamelde zij vanuit persoonlijke interesse, welke werd aangewakkerd door de kunstpedagoog H.P. Bremmer. Maar al snel, in 1911, ontstond bij haar het idee om voor de verzameling een museum te laten bouwen.

Eva Rovers promoveerde op dit onderzoek op 15 november 2010. De handelseditie *De eeuwigheid verzameld. Helene Kröller-Müller 1869-1939* is verschenen bij uitgeverij Bert Bakker. In 2012 won Rovers met dit proefschrift de Erik Hazelhoff Roelfzema Biografieprijs en de Jan van Gelderprijs in 2011.

Alice Nahon

Behalve Guido Gezelle verkocht geen enkele Vlaamse dichter meer bundels dan Alice Nahon (1896-1933). Haar poëzie werd ook enthousiast onthaald door de literaire kritiek in Vlaanderen en Nederland. Toch wordt haar werk nu afgedaan als sentimenteel gerijmel of 'Gartenlaube-poëzie'. Manu van der Aa schreef haar biografie. Dit onderzoek resulteerde in een promotie op 27 oktober 2008 en werd uitgegeven onder de titel '*Ik heb de liefde liefgehad*'. *Het leven van Alice Nahon*, uitgeverij Lannoo, Tielt 2008.

Radio Oranje

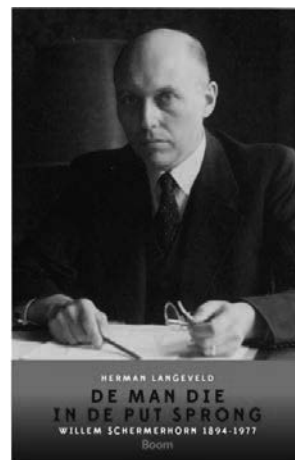
Toen de Tweede Wereldoorlog uitbrak werd radio beschouwd als een volwaardig wapen, net zo belangrijk als de landmacht, de luchtmacht of de vloot. Beroemdheden als de schrijver Thomas Mann en de antropoloog Claude Lévi-Strauss leenden hun stem aan de geallieerde zaak. Voor de Nederlandstalige radio vochten de schrijvers A. den Doollaard en Herman de Man en de journalisten Loe de Jong en Henk van den Broek op hun manier voor een geallieerde overwinning. Als regeringsomroep had Radio Oranje een gezag dat andere Nederlandstalige radiostations zoals de Nederlandse afdeling van de BBC of het WRUL-station uit Boston ontbeerden.

Sinke promoveerde op 20 april 2009 op dit onderzoek *Verzet vanuit de verte. De behoedzame koers van Radio Oranje*, de handelseditie verscheen bij uitgeverij Augustus.

Willem Schermerhorn

Op 31-jarige werd Willem Schermerhorn hoogleraar aan de Technische Hogeschool te Delft; als pionier van de luchtkartering zou hij internationale erkenning vinden. Aan het einde van de jaren dertig raakte hij zijdelings bij de politiek betrokken, toen hij voorzitter werd van Eenheid door Democratie. Vanwege dit voorzitterschap werd hij in het gijzelaarskamp in Sint Michielsgestel opgesloten. Hier werd Schermerhorn leider van de gijzelaars; onder hen ontstond het idee dat hij de geschikte figuur zou zijn om als premier inhoud aan de politieke vernieuwing na de bevrijding te geven. *De man die de put in sprong. Willem Schermerhorn 1894-1977* verscheen in 2014 bij uitgeverij Boom.

Jan Wier

De arts Jan Wier staat bekend als eerste serieuze tegenstander van de heksenvervolging. De heksenprocessen achtte hij onrechtmatig omdat ze over nietbestaande misdrijven gingen en omdat verdachten gefolterd werden.

Jan Wier geldt als een grondlegger van de moderne psychiatrie. Vera Hoorens promoveerde op 6 juni 2011. *Een ketterse arts voor de heksen. Jan Wier (1515-1588)* verscheen bij uitgeverij Bert Bakker.

Denken over biografie

Welke theoretisch-kritische benaderingen hebben in de twintigste eeuw het internationale denken over biografie vormgegeven en wat heeft dat voor gevolgen gehad voor de interpretatie van de biografie als vorm van geschiedschrijving? Deze vraag stond centraal in het promotieonderzoek *Van kroon tot bastaard. Biografie en het individuele perspectief in de geschiedschrijving*.

In de twintigste eeuw is de biografie bij uitstek een in kritisch opzicht veronachtzaamde vorm van historiografisch onderzoek geweest. Tegen de biografie als een methode behorend tot de geschiedschrijving zijn diverse bezwaren aangedragen. Omdat de biografie zich richt op één individu zou er van volwaardige geschiedschrijving geen sprake kunnen zijn. Verder zouden biografen de biografie buiten de geschiedwetenschap hebben geplaatst door al te gretige toepassing van 'literaire' verhaaltechnieken en het ontbreken van duidelijke onderzoekcriteria, waardoor biografen geen aansluiting vinden bij nieuwe inzichten in het academisch onderzoek. Deze studie biedt een overzicht van de academische visies op biografie die in de twintigste eeuw ontwikkeld zijn. Binne de Haan promoveerde op dit onderzoek op 28 mei 2015. Zijn proefschrift *Van kroon tot bastaard. Biografie en het individuele perspectief in de geschiedschrijving* (Groningen University Press) is verkrijgbaar via de website van het Biografie Instituut.

Anton Kröller

De naam van Anton Kröller was bij een groot publiek alleen nog bekend vanwege zijn echtgenote Helene Kröller-Müller, die met het geld van haar man een wereldberoemde kunstverzameling opbouwde. Toch was deze Rotterdamse ondernemer in de eerste helft van de twintigste eeuw een van de rijkste, machtigste en meest omstreden mensen van Nederland. Voor de Eerste Wereldoorlog was Kröller een succesvol zakenman, tijdens de oorlog bepaalde hij met een kleine groep zakenlieden voor een groot deel de buitenlandse en economische politiek van Nederland. In deze oorlogsjaren verwierf hij zich de bijnaam 'De ongekroonde koning van Nederland'.

Die reputatie bleef hij in de jaren twintig waarmaken, met het wereldomspannend bedrijf Müller & Co, een groot aantal commissariaten, betrokkenheid bij het ontstaan van Hoogovens en KLM, het kilometers ver strekkend landgoed De Hoge Veluwe en de internationaal opzienbarende kunstcollectie van zijn vrouw.

Op 2 juni 2015 promoveerde Ariëtte Dekker op de biografie *Leven op krediet. Anton Kröller (1862-1941)*. De handelseditie is verschenen bij uitgeverij Prometheus/Bert Bakker.

Franklin Delano Roosevelt

Although many biographies have been written about Franklin Delano Roosevelt (1882-1945), they have largely ignored or dismissed his command of all U.S. Armed Forces throughout the Second World War.

Since the role of Commander in Chief in peace and war is one of the essential tasks of a U.S. President and since that role has been

exercised with both success and failure over the past seventy years of American global hegemony since his death, this dearth is a surprising gap in our biographical understanding and knowledge. Was America's military victory in World War II only attributable to its generals and admirals. Was Churchill really the architect and strategic mastermind behind the Allied winning of the war – as Churchill painted his own performance in his great six-volume memoir, *The Second World War*, which helped win him the Nobel Prize for Literature after the war?

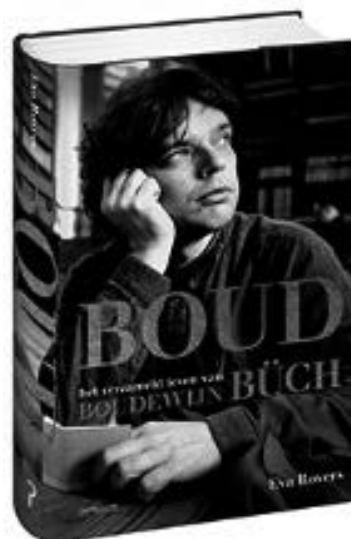
Clearly, the death of Franklin Roosevelt from a cerebral hemorrhage on April 12, 1945, several weeks before the fall of Adolf Hitler, was a calamity for his biography as the dominant military leader of the western Allies, for the President had fully intended to write his war memoirs, and had already begun assembling the materials. He had, after all, rallied his country after defeat at Pearl Harbor on December 7, 1941, and had been the ultimate figure responsible for turning that misfortune into military victory – victory that then permitted the United States to become the world's foremost postwar superpower, for good and ill.

On 28 April 2016, Hamilton defended his thesis *Commander in Chief: FDR's battle with Churchill, 1943*. The trade edition was published by Houghton Mifflin Harcourt.

Boudewijn Büch

Na het overlijden van Boudewijn Büch in 2002 is in talloze boeken, krantenartikelen, opiniestukken en televisieprogramma's geprobeerd het leven van deze markante persoonlijkheid te vangen. Biblioïel Boudewijn, dichter Boudewijn, verzamelaar Boudewijn, Boudewijn de Wassenaarse jongen, de Goethe-adept, Boudewijn de gevallen communist, de heteroseksuele homo, de vriend van... Verreweg de meeste aandacht ging uit naar Boudewijn Büch de mystificator, de man die aan de werkelijkheid niet genoeg had en daarom nog een parallel universum schiep.

Na zijn dood was er echter nauwelijks aandacht voor de rol die Büch de voorgaande twee decennia had gespeeld binnen de culturele wereld. Door het literaire establishment werd hij weggezet als straatschoffie dat ook eens een boek had gelezen, maar in retrospectief blijkt hij exemplarisch te zijn voor de veranderende smaakopvatting in de laatste kwart van de twintigste eeuw. Op aanstekelijke wijze liet Büch zien dat een mens geen stoffige professor hoeft te zijn om van geschiedenis of poëzie te houden. Hij was een culturele alleseter, die zijn loopbaan als dichter begon en als televisiepersoonlijkheid eindigde. In de tussenliggende jaren werkte hij met evenveel geestdrift aan columns voor *Playboy* en *Nieuwe Revue* als aan artikelen over Rimbaud voor *NRC Handelsblad*. Hij beschreef de wereldliteratuur in het literaire tijdschrift *Maatstaf* om vervolgens in het VARA-programma *Büchs boeken* de nieuwste publicaties door de studio te smijten als deze hem niet bevielen. *BOUD* verscheen op 13 november 2016 bij uitgeverij Prometheus.

Congresbundels verschenen onder auspiciën van het Biografie Instituut

2.3 Digitaliseringsprojecten

Om sneller en gemakkelijker toegang tot biografisch onderzoeksmateriaal te verkrijgen en nieuwe mogelijkheden tot onderzoek mogelijk te maken, hebben wij biografisch onderzoeksmateriaal gedigitaliseerd beschikbaar gesteld op de website biografieinstituut.ub.rug.nl

Onderdeel hiervan is het project ‘Boekenproductie 1940-1945’. De totale boekenproductie tussen mei 1940 en mei 1945 is in kaart gebracht en digitaal online doorzoekbaar gemaakt voor onderzoek. Aan de basis ligt *Brinkman’s catalogus van boeken en tijdschriften*.

Het familiearchief van de Groningse familie Van Calker-Clemens-

Schröner wordt door de Groninger Archieven gedigitaliseerd ten behoeve van het beoogde onderzoeksproject 'Fijnproevers en smaakmakers. Burgerlijke cultuur in Groningen tussen nationalisme en kosmopolitisme (1830-1970)'. Dit rijke archief is toegankelijk via de Groninger Archieven.

Met onze digitale bestanden hebben wij ook een inhoudelijke bijdrage geleverd aan het Biografisch Portaal (www.biografischportaal.nl). Per 20 oktober 2014 heeft Hans Renders de werkzaamheden als voorzitter van Stichting Biografisch Portaal van Hans Blom overgenomen.

Nationaal Pseudoniemen Archief

Afgelopen jaar zijn er correcties, toevoegingen en technische verbeteringen aangebracht aan het Nationale Pseudoniemen Archief, dat door het Biografie Instituut is opgericht in 2010. Het Nationale Pseudoniemen Archief is een online doorzoekbare database van pseudoniemen en bijbehorende burgernaam, waarbij gezocht kan worden op pseudoniem, burgernaam of beide.

Toevoegingen of correcties kunnen gebruikers doorgeven per mail, waarna het na controle wordt doorgevoerd in de database. Het pseudoniemenarchief is te vinden op www.biografieinstituut.nl/npa.

Collega's van het Biografie Instituut kwamen op 21 juni bijeen

2.4 Publicaties

Wetenschappelijke publicaties

- Brummer, Coen, 'Burke als politicus', in: A. Kinneging, P. de Hert, M. Colette, *Burke*, Academic and Scientific Publishers, Brussel 2017.
- Gevers, Christiaan, 'Van graanboer tot oorlogsmisdadiger', in: *Stad en Lande, cultuur-historisch tijdschrift voor Groningen*, 26(2017)1, p. 32-37.
- Haan, Binne de, en Hans Renders, 'Richard Holmes : A biographer-historian par excellence. Uncovering the roots and methodology of the modern field work of a romantic and humanistic biographer', in: *Les Grandes figures historiques dans les lettres et les arts* [online] 6(2017)1bis, p. 38-53.
- Renders, Hans i.s.m. Sjoerd van Faassen, 'Theo van Doesburg en de oprichting van *De Stijl*', in: Hans Janssen, *De uitvinding van een nieuwe kunst. Piet Mondriaan & Bart van der Leek. Laren 1916-1918*, Gemeentemuseum Den Haag/WBooks, Den Haag/Zwolle 2017, p. 115-147, 164-166.
- Renders, Hans, 'Biography in the Public Sphere. The Year in the Netherlands', in: *Biography; an interdisciplinary quarterly* 39(2016)4, Fall, p. 641-647 [=2017].
- Renders, Hans en Joanny Moulin, 'Great Biographers', in: Joanny Moulin en Hans Renders, *Les Grandes figures historiques dans les lettres et les arts* [online], 6(2017)1, p. 1-8.
- Renders, 'Biography as a correction to history', in: *Les Grandes figures historiques dans les lettres et les arts* [online] 6(2017)1bis, p. 31-37.
- Renders, Hans en Binne de Haan, 'Richard Holmes : A biographer-historian par excellence. Uncovering the roots and methodology of the modern field work of a romantic and humanistic biographer', in: *Les Grandes figures historiques dans les lettres et les arts* [online] 6(2017)1bis, p. 38-53.

- Renders, Hans i.s.m. Sjoerd van Faassen, 'Agnita Feis (1881-1944), the wife of Theo van Doesburg. Agnita Feis (1881-1944), echtgenote van Theo van Doesburg', in: *RKD Bulletin* (2017)1, p. 15-25.
- Wynia, Gerben, 'C.O. Jellema op weg naar *Tijdverblijf*', in: *Zacht lawijd*, 16(2017)2, p. 27-46.

Vakpublicaties

- Brummer, Coen, 'De trots van Edmund Burke', in: *Filosofie Magazine*, 25(2017)1.
- Brummer, Coen, 'De uitdagers van Thorbecke en de strijd om het nieuwe liberalisme', in: *Idee. Tijdschrift van het wetenschappelijk bureau van D66*, 38(2017)2, p. 45-49.
- Hoving, Richard, 'De biografie van een beul, deel 1', in: *InBeeld. Stichting Nationaal Monument Kamp Amersfoort*, 4(2017)46, p. 15.
- Hoving, Richard, 'De biografie van een beul, deel 2', in: *InBeeld. Stichting Nationaal Monument Kamp Amersfoort*, 10(2017)47, p. 6-7.
- Renders, Hans, recensie Pim Reinders, 'Steeds voor alle arbeiders aanspreekbaar' *Sam van den Bergh (1864-1941), grootindustrieel*, in: *Historisch Nieuwsblad* 26(2017)1, januari, p. 87.
- Renders, Hans, recensie Helen Rappaport, *Midden in de revolutie*, in: *Het Parool* 14-1-2017.
- Renders, Hans, recensie Volker Ullrich, *Hitler 1889-1939* en Peter Longerich, *Hitler. Biographie*, in: *Washington Independent Review of Books* 23-1-2017.
- Renders, Hans, recensie Simon Schama, *Het gezicht van een wereldrijk. Groot-Brittannië in portretten*, in: *Historisch Nieuwsblad* 26(2017)2, februari, p. 87.
- Renders, Hans, recensie Richard J. Evans, *De eeuw van de macht. Europa 1815-1914*, in: *Het Parool* 28-1-2017.

- Renders, Hans, recensie Twan Geurts, *De Nederlandse Paus. Adrianus van Utrecht 1459-1523*, in: *Het Parool* 11-2-2017.
- Renders, Hans, recensie Carla du Pree, *Johan Huizinga en de bezeten wereld*, in: *Het Parool* 25-2-2017.
- Renders, Hans, recensie Graa Boomsma, *Leven op de rand. Biografie van A. Alberts*, in: *Historisch Nieuwsblad* 26(2017)3, maart, p. 87.
- Renders, Hans, recensie Hubert van den Berg, *Dada. Een geschiedenis*, in: *Het Parool* 11-3-2017.
- Renders, Hans, recensie Rainer Erich Scheichelbauer, *Willem Frederik Hermans als filosoof*, in: *Het Parool* 25-3-2017.
- Renders, Hans, recensie Louis Hoeks, 'In geouwehoer kun je niet wonen'. *Het leven van Jan Schaefer*, in: *Historisch Nieuwsblad* 26(2017)4, p. 87.
- Renders, Hans, recensie Gareth Stedman Jones, *Karl Marx. Grootheid in illusie*, in: *Het Parool* 8-4-2017.
- Renders, Hans (i.s.m. Sjoerd van Faassen), 'Biografie Theo van Doesburg', in: *Origine* 25(2017)1, p. 50-51.
- Renders, Hans, recensie Ewout Kieft, *Het verboden boek. Mein Kampf*, in: *Het Parool* 22-4-2017.
- Renders, Hans, recensie Willem Huberts, *In de ban van een beter verleden. Het Nederlandse fascisme 1923-1945*, *Historisch Nieuwsblad* 26(2017)5, mei, p. 91.
- Renders, Hans, recensie Jeroen Brouwers, *De laatste deur. Zelfmoord in de Nederlandstalige letteren* en Jeroen Brouwers, *Supplement: De zwarte zon, De versierde dood, Verspreide opstellen*, in: *Het Parool* 10-5-2017.
- Renders, Hans, recensie Laurie Langenbach, *Brieven, Dagboeken en een geheime liefde*, samenstelling en inleiding Rutger Vahl, in: *Het Parool* 20-5-2017.
- Renders, Hans, recensie Julia Baird, *Victoria, koningin. Een intieme biografie*, in: *Historisch Nieuwsblad* 26(2017)6, juni, p. 87.
- Renders, Hans, recensie Koen Hilberdink, *J.B.W.P. Het leven van Johan Polak*, in: *Het Parool* 27-5-2017.

- Renders, Hans, recensie Victor Sebestyén, *Lenin*, in: *Het Parool* 10-6-2017.
- Renders, Hans, recensie Hans Blom, David Wertheim, Hetty Berg en Bart Wallet, *Geschiedenis van de Joden in Nederland*, in: *Historisch Nieuwsblad* 26(2017)7/8, juli/augustus. p. 87.
- Renders, Hans, recensie Laurence Bergreen, *Casanova*, in: *Het Parool* 24-6-2017.
- Renders, Hans, 'Oote (oote oote boe) onder het vergrootglas', in: *Argus* 27-6-2017.
- Renders, Hans, recensie Rineke van Houten, *Dichter van de droge naald. Frank Lodeizen 1931-2013*, in: *Het Parool* 8-7-2017.
- Renders, Hans, recensie Thore D. Hanssen, *Brunhilde Pomsel. Een Duits leven*, in: *Het Parool* 22-7-2017.
- Hans Renders, recensie Dirk Wolthekker, *Alleen omdat ik een Van Hall ben. Gijs van Hall 1904-1977*, in: *Historisch Nieuwsblad* 26(2017)9, september, p. 91.
- Renders, Hans, recensie Laura Thompson, *De zes freules. De geschiedenis van de zussen Mitford*, in: *Het Parool* 9-9-2017.
- Renders, Hans, recensie Jan van der Vegt, *Vierspan. Over biografieën en het schrijven ervan*, in: *Het Parool* 23-9-2017.
- Renders, Hans, recensie Bart Slijper, *Hemelbestormers. De revolutie van de Tachtigers*, in: *Het Parool* 7-10-2017.
- Renders, Hans, recensie Sally Bedell Smith, *Prins Charles. Een uitzonderlijk leven in de schaduw van de troon*, in: *Het Parool* 21-10-2017.
- Renders, Hans, recensie Walter Isaacson, *Leonardo da Vinci*, in: *Het Parool* 4-11-2017.
- Renders, Hans, recensie Roald Dahl, *Liefs van Boy. Brieven aan mijn moeder*, in: *Het Parool* 18-11-2017.
- Renders, Hans, recensie Katjuscha Otte en Ingelies Vermeulen, *Vrouwen in het leven van Piet Mondriaan en Doris Wintgens, Peggy Nelly*, in: *Het Parool* 2-12-2017.
- Renders, Hans, i.s.m. Sjoerd van Faassen, 'Roger Avermaete. Belgische strohalm voor I.K. Bonset', in: *Zuurvrij*, december 2017, p. 80-90.

- Renders, Hans, recensie Bruno Cheyns, *Léon Degrelle. De Führer uit Bouillon. Biografie*, in: *Het Parool* 16-12-2017.
- Renders, Hans, recensie Daniel Schönplflug, *1918 Het jaar van de dageraad*, in: *Het Parool* 30-12-2017.
- Veltman, David, 'Een boer met gesteven boord en gecoeffeerde snor', in: *Kunsttijdschrift Vlaanderen* 66(2017)365, p. 46-49.
- Wynia, Gerben (red.), C.O. Jellema, *Er leeft een droom in je. Brieven aan Theo van Woerkom*, Flanor, Nijmegen 2017. Bezorgd en van een nawoord voorzien door Gerben Wynia.
- Wynia, Gerben (red.), C.O. Jellema, *Herinnering verschoont. Notities*, Statenhofpers, Den Haag 2017. Bezorgd en van een voor- en nawoord voorzien door Gerben Wynia.
- Wynia, Gerben (red.), Johannes Bobrowski, *Stroom en woud*, (vert. C.O. Jellema), Hinderickx & Winderickx, Utrecht 2017. Bezorgd en van een verantwoording voorzien door Gerben Wynia.

Lezingen en wetenschappelijke activiteiten

- Brummer, Coen, 7 oktober, Philharmonie Haarlem, Geschiedenis Festival. 'Biografenpanel: Over maatschappelijke pioniers', introductie project 'Oneigentijdse individuen'.
- Haan, Binne de, 7 oktober, Philharmonie Haarlem, Geschiedenis Festival. 'Biografenpanel: Over maatschappelijke pioniers', introductie project 'Oneigentijdse individuen'.
- Harmsma, Jonne, 5 mei, 'Jelle Zijlstra and Economic Expertise in Dutch Politics', jaarvergadering Rethinking Economics, Utrecht.
- Harmsma, Jonne, 8 februari, 'Preaching the True Gospel: Jelle Zijlstra's Search for Stability in the post-Bretton Woods Era', LSE International History Research Seminar 'Managing the economy in an age of change', London School of Economics, UK.

- Hietland, Chris, 21 juni, organisatie studiedag Biografie Instituut, Rijksuniversiteit Groningen, bespreking teksten en werkplannen met collega-biografen.
- Hietland, Chris, 11 december, Het-Wel-en-Wee-Café, Historisch Genootschap Roterodamum: ‘André van der Louw, burgemeester van Rotterdam 1974-1981’.
- Renders, Hans, Reviewing onderzoeksaanvraag National Science South Africa Project Lindie Koorts.
- Renders, Hans, Reviewing onderzoeksaanvraag CLARIAH, Common Lab research Infrastructure for the Arts and Humanities. Campus Ufo – Vakgroep Geschiedenis Gent.
- Renders, Hans, Reviewing submission for *Quaerendo. A Quarterly Journal from the Low Countries devoted to manuscripts and printed books*.
- Renders, Hans, Opponeren proefschrift W.S. Huberts, *In de ban van een beter verleden. Het Nederlandse fascisme 1923-1945*, RUG, 9 maart 2017.
- Renders, Hans, Elke derde zondag van de maand ‘Leven in Letters, biografierubriek Hans Renders’, in: *Met het Oog op Morgen*, NPO Radio 1.
- Renders, Hans, Gastcollege ‘Biografie en Literatuur’, Master Literatuurgeschiedenis VU, 3 april 2017.
- Renders, Hans, Opponeren proefschrift Biografie Clare Lennart van P. Teunissen, 15 juni, Universiteit Leiden.
- Renders, Hans, beoordelingscommissie, evaluatie 14 aanvragen en participatie in de algemene discussie om 99 aanvragers te beoordelen, ter ondersteuning van de ‘allerbeste professoren’ die een onderzoeksbeurs of extra onderzoekstijd aanvroegen, Ministère de l’Education Nationale de la Recherche et de l’Enseignement Supérieur Institut Universitaire de France (IUF). Interviews op 30 and 31 maart in Parijs.
- Renders, Hans, Jurylid Plutarch Award, voor de beste American Biography.
- Renders, Hans, Brill Series Biography Studies, hoofdredactie.

- Renders, Hans en Joanny Moulin, samenstelling en redactie *Les Grandes figures historiques dans les lettres et les arts*, 6(2017)1, Volume I, 79 blz. en 6(2017)1bis, Volume II, 68 blz.
- Renders, Hans: Nigel Hamilton en Jordi van Gestel wonnen op 7 juli ex aequo de Wierenga-Rengerink PhD Prijs voor het beste proefschrift 2016 van de Rijksuniversiteit Groningen. Promotores: Hans Renders en Doeko Bosscher.
- Renders, Hans, lid van het Scientific committee Conferentie *La Vérité d'une Vie*, Aix-en-Provence 19-21 oktober .
- Renders, Hans, lezing Jan Cremer, eerste exemplaar *Sirenen*, Reynders, Amsterdam, 16 november.
- Renders, Hans, 11 december, medewerking documentaire 'De waarheid van een koe. Theo van Doesburg en De Stijl', *Close Up*, AVROTROS, 19.15-20.15.
- Renders, Hans, beoordelingscommissie proefschrift G.M.W. Acda, *Op de deining van de wetenschap. Leven en werken van Gustaaf Frederik Tydeman (1858-1939)*, Rijksuniversiteit Leiden, verdediging 15 december.
- Renders, Hans, Organisatie (Boardmember} Biography International Organization, Boston, 19-21 mei.
- Renders, Hans, Organisatie conferentie in Reims (Biography Society), 1-3 juni. Tevens spreker en panelvoorzitter.
- Renders, Hans, Lezing 'Drie vrouwen van Theo van Doesburg', bij opening gelijknamige expositie (mede-organisator) in RKD – Nederlands Instituut voor Kunstgeschiedenis in Den Haag, 22 juni.
- Renders, Hans, NPO Radio 1, *Dit is de Nacht*, interview over Dolle Dinsdag, 5 september.
- Renders, Hans, Gastcollege UVA 'Feiten zoals het gedrukt staat'. College over betekenis van boeken in het publieke debat, 18 september.
- Renders, Hans, Geschiedenis Festival. Panel namens het Biografie Instituut in Philharmonie in Haarlem: Hans Renders interviewt Binne de Haan, Guido van Hengel, Coen Brummer en Jeroen Vullings over Oneigentijdse Figuren, Maatschappelijke pioniers, S. van Houten en H.J.A. Hofland, 7 oktober.

- Renders, Hans, Bijrat Boltzman Institut, visitatie 9 oktober, Wenen.
- Renders, Hans, Leescommissie dissertatie Emilie Haspels, Allard Pierson Museum.
- Renders, Hans, Organisatie conferentie Biography Society, Aix-en-Provence, 27-29 oktober 2017. Tevens spreker en panelvoorzitter.
- Renders, Hans, Reviewer manuscript voor Palgrave Publishers: *Women and Civil Rights Leaders in Auto/Biographical Literature and Cinema: Edited by Delphine Letort and Benaouda Lebdaï.*

2.6 Redacteurschappen en adviescommissies

Nigel Hamilton is Honorary President van The Biography Society/Société de Biographie.

Hans Renders is redacteur van het Vlaams-Nederlandse wetenschappelijke tijdschrift *ZL. Literair-historisch tijdschrift* en de Brill-publicatiereeks ‘Biography Studies’, en hij maakte deel uit van de editorial board van het wetenschappelijke tijdschrift *Quaerendo. A Quarterly Journal from the Low Countries devoted to Manuscripts and printed Books* (Leiden) en van het wetenschappelijke tijdschrift *Le Temps des Médias. Revue d’histoire* (Parijs). Hij trad op als peer reviewer voor *Quaerendo*, *Spiegel der Letteren. Tijdschrift voor Nederlandse Literatuurgeschiedenis en voor Literatuurwetenschap* en *Zacht Lawijd*. Hij is lid van de editorial board van de wetenschappelijke publicatiereeks ‘Microhistories’ (Routledge).

Renders is gevraagd om te adviseren door NWO, Stichting Democratie en Media en was lid van het bestuur van de Amerikaanse organisatie Biographers International Organization (BIO). Hij is vice-president van The Biography Society/Société de Biographie.

Renders was jurylid van de internationale Plutarch Award 2017 van BIO.

Renders zit in de redactieraad van het Biografisch Portaal en is voorzitter van Stichting Biografisch Portaal. Hij heeft een maandelijkse rubriek over biografie in *Met het oog op morgen*.

Onderwijs en samenwerkingsverbanden

3.1 Onderwijs

Behalve promovendi worden door het Biografie Instituut ook studenten begeleid, die binnen het onderzoeksdomein een afstudeerscriptie schrijven of een onderzoekscollege volgen. De leerstoelgroep Geschiedenis en Theorie van de Biografie verzorgt collegereeksen, voor Bachelor- en Masterstudenten. In het vorige studiejaar is de collegereeks ‘History and Biography’ ontwikkeld en gegeven, bedoeld voor Masterstudenten van de Faculteit der Letteren.

3.2 Samenwerkingsverbanden

Met de Universiteitsbibliotheek Groningen wordt samengewerkt voor de eerdergenoemde digitaliseringsprojecten.

De *Biography Society* is een samenwerkingsverband tussen het Biografie Instituut en de Université Aix-Marseille. De contacten tussen beide instituten werden in 2017 intensiever, onder anderen bij de voorbereiding van het congres *Different Lives Global Perspectives on Biography in Public Cultures and Societies*, dat in september 2018 zal plaatsvinden.

3.3 Biografisch Portaal

Het Biografie Instituut werkt samen met enkele andere instellingen met als trekker het Instituut voor Nederlandse Geschiedenis aan een ‘Biografisch Portaal’ van Nederland. Dit portaal (www.biografischportaal.nl) is bedoeld om wetenschappelijk onderzoek te bevorderen door onder meer biografische naslagwerken en bestanden digitaal op internet beschikbaar te maken met biografische informatie over de bewoners van Nederland, van de vroegste tijden tot nu.

BIOGRAFISCH
portaal van nederland

Op de website van het Biografisch Portaal van Nederland vindt u wetenschappelijk onderbouwde informatie over steeds meer opmerkelijke Nederlanders uit het verleden (nu ruim 63.000). De gegevens komen uit een groot aantal collecties en naslagwerken. U kunt op alle mogelijke manieren zoeken en uw eigen selecties samenstellen. Het portaal is gratis toegankelijk.

De leveranciers van informatie zijn onder meer:
Biografie Instituut, Centraal Bureau voor Genealogie,
Digitale Bibliotheek voor de Nederlandse Letteren,
Huygens ING, Internationaal Instituut voor Sociale
Geschiedenis, Joods Historisch Museum, Koninklijke
Bibliotheek, Nationaal Archief, Museum Catharijne-
convent, Onderzoekscentrum voor Geschiedenis en
Cultuur (OUC), Parlementaire Documentatie Centrum,
Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie.

WWW.BIOGRAFISCHPORTAAL.NL

